

ma: el martiri. Més bell encara que s'enduguí la meitat dels vots. Hi ha per ventura al món un altre poble capaç de donar aquest espectacle commovedor i xocant? Bell per damunt de tot és veure un de Valera aixecarse quan el vot és donat contra seu, per a saludar el darrer dia d'un gran somni perdut, i els seus companys, hòmens de poca fe que no han sabut seguir-lo fins al fi: "De cinc anys ençà, diu, havem passat belles hores..." L'emoció l'escanya, s'asseu a l'escó, reposant el cap entre les seves mans, i després, no podent més, sense dir un mot, surt de la sala, aclamat per tot-hom, sense distinció, adversaris i partidaris, en mig del respecte i de l'amistat universals. Escena verament gran i davant la qual cal inclinar-se tot baix. "Tindreu necessitat de nosaltres i ben aviat" digué encara de Valera als defensors de l'Estat lliure. —Tenim necessitat de vós, tot seguit digué immediatament Collins, amb ardència. No cal dubtar que fins els patriotes assenyats que voten avui contra de Valera senten com ell, sofreixen com ell i es planyen en ell. Llur prudència, provisionalment els reté cap a aquesta banda, però llurs cors irlandesos són de l'altra, i quan el President passa davant d'ells per sortir, els sacceja un tremolor fraternal. Ells no són pas partidaris del Domini. Són Republicans retressats.

El jurament de fidelitat a la corona

Un altre tret de la discussió—seguida a Dail—tret molt irlandès també, en ço que demostra com, per a aquests incurables idealistes, els principis seran sempre superiors als interessos—és el lloc capital pres per la qüestió del jurament. Altrament, s'hauria potser insistit sobretot en les clàusules d'ordre pràctic, per exemple, fiscal, territorial, militar; ara, és el jurament que importa. El que és inscrit en el tractat promet fidelitat al rei, "en virtut del fet que britànics i irlandesos són conciutadans", això és, no pas conciutadans d'una mateixa pàtria sinó d'un mateix agrupament de nacions: l'Imperi del qual Irlanda n'és un membre

adherent. El jurament que de Valera proposava de substituir era de fidelitat a la constitució d'Irlanda, al tractat d'associació entre Irlanda i l'Imperi i el reconeixement del rei com a cap dels Estats associats. En el primer text Irlanda és inferior a l'imperi; en el segon, s'associa des de l'exterior amb el grup de nacions conegut sota el nom d'Imperi i del qual el rei ha rebut—Irlanda hi consent—la direcció suprema. La diferència és bastant neta.

El valor moral del jurament

Quin pes moral té o pot tenir un jurament d'aquesta mena? S'és lliure de refusar-lo? No pas del tot, per tal com, de no fer-ho, s'és amenaçat d'extermini. D'altra part, s'és molt obligat, en consciència, per un jurament d'aquest ordre: puix que, o bé aquell qui el presenta té la intenció de restar-hi fidel, i aleshores és inútil que el prestés; o bé no en té la intenció, i aleshores era encara més inútil... En veritat, fer prestar jurament de fidelitat a la Corona per un Griffith, que des de fa vint anys que ve negant els drets de la Corona, per un Collins o un Mulcahy que no fa pas molt tirava encara sobre els soldats de la corona, no deixa d'ésser una escena de farsa; per a escoltar jurar aquests hòmens sense riure, calen tota la decència i la gravetat britàniques. De Valera, però, no vol prendre la cosa tan lleugerament. Per a ell, aquest jurament realment lliga. Per això, interrompent el prof. Whelehan, diu: "Si presteu un jurament que penseu no mantenir, us deshonoreu." Candor exagerat, si hom vol, però de bona fe, honestat, idealisme...

El valor polític del jurament

Es probable que els mateixos anglesos no demanen pas tant. Per ells, supòs el jurament determina no un estat de sentiments—els sentiments són incoercibles,—sinó un estatut jurídic i polític. Polític: la declaració subscripta per Irlanda que ella és conciutadana d'Anglaterra a dins l'Imperi, exclou en una certa mida la secessió

i limita la independència. Jurídica: la fidelitat promesa al rei deixa sencera, en drets de gents, la qüestió de saber si, en cas d'un aixecament ulterior, els insurgents serien belligerants o rebels. Aquestes condicions duraran el que duraran; fet i fet, però, són les actuals amb que Anglaterra tracta. En el fons és precisament perquè Anglaterra no es fa masses il·lusions sobre llur valor absolut que pogué sense riure, sentir Griffith o Collins, executar-les. També França en 1871, reconegué l'Alsàcia alemanya, i també Alemanya, cinquanta anys més tard, l'ha reconeguda francesa...

Simple formalitat

El jurament, doncs, és purament i simplement una constatació de fets, el seu valor és exactament proporcional a aquests fets, és a dir a la balança de forces que expressa. És de témer que si Anglaterra subscriu un text atorgant sense condicions la independència a Irlanda, aquesta independència no existiria del tot mentre la força britànica sigui desmesurada i la resistència inimaginable.

La independència és en els fets, no pas damunt un paper; en la independència hi ha no pas aquell "tot o res" tan car als entusiastes, sinó infinitat de matisos que responen a la infinita variació de les condicions reals. La constatació dels irlandesos no és, però, així: molt teòrics, gairebé tant els polítics tinguts per realistes com els intransigents, durant dues setmanes discuteixen sobre la fórmula més o menys atenuada d'un jurament que potser caldria considerar només com una simple formalitat.

No hi ha peu d'igualtat

El tractat és signat, no pas del tot per dues parts contractant lliurement i sobre un peu d'igualtat—això és una falla que Anglaterra, per la seva glòria, propaga arreu del món—ans per un feble doblegat davant el més fort. Dos plenipotenciaris irlandesos publiquen al Parlament de Dublín ço que es deia a cau d'orella. El 5 de desembre, a 8,30 h., diu Barton, Lloyd George